

HOTĂRÎRE

pentru controlul constituționalității alineatului 3 al articolului 3 din Legea nr.142-XVI din 7 iulie 2005 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I
(Sesizarea nr.35a/2011)

nr. 6 din 03.05.2012

Monitorul Oficial nr.93-98/12 din 18.05.2012

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuînd în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Dumitru PULBERE, *judecător-raportor*,
DI Victor PUȘCAȘ,
DI Petru RAILEAN,
Dna Elena SAFALERU,
Dna Valeria ȘTERBEȚ, *judecători*,
cu participarea dlui Octavian Isac, *grefier*,
Avînd în vedere sesizarea depusă la 11 noiembrie 2011 și înregistrată la aceeași dată,
Examinînd sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,
Pronunță următoarea hotărîre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă de avocatul parlamentar Tudor Lazăr la 11 noiembrie 2011, în temeiul articolului 135 alin.(1) litera a) din [Constituția Republicii Moldova](#), articolului 25 lit.i) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), articolului 38 alin.(1) lit.i) din [Codul jurisdicției constituționale](#) și articolului 31 din [Legea cu privire la avocații parlamentari](#), pentru controlul constituționalității alineatului 3 al articolului 3 din [Legea nr.142-XVI din 07.07.2005](#) privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I.

2. Autorul sesizării consideră că prevederile alineatului 3 al articolului 3 din [Legea nr.142-XVI din 07.07.2005](#), potrivit cărora Guvernul stabilește modul de coordonare a cotei de pregătire a cadrelor în instituțiile de învățământ superior private și în cele de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii, contravine dispozițiilor art.4, 35, 43, 54 din [Constituția Republicii Moldova](#), art.23 și art.26 din [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#), art.6 paragraful (1) și art.13 paragrafele (1) și (2) din [Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale](#), art.5 din Declarația UNESCO (2001) privind diversitatea culturală.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 14 decembrie 2011 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării Curtea Constituțională a dispus de opiniile comunicate de Parlament, Guvern, ministerele educației, muncii, protecției sociale și familiei, economiei, finanțelor, tineretului și sportului, culturii, Academia de Științe a Moldovei, Academia de Studii Economice din Moldova, Academia "Ștefan cel Mare" a Ministerului Afacerilor Interne, Universitatea Liberă

Internațională din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă", Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu", Sindicatul Educației și Științei din Republica Moldova.

5. La ședința plenară publică a Curții au participat autorul sesizării, dl Tudor Lazăr, reprezentantul Parlamentului, dl Sergiu Chirică, reprezentantul Guvernului, dl Vladimir Grosu, reprezentantul Ministerului Educației, dna Rodica Josanu.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

6. Prevederile relevante ale [Constituției](#) (M.O. nr. 1/1, 12.08.1994) sînt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

"(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#), cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale."

Articolul 35

Dreptul la învățătură

"(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățămîntul general obligatoriu, prin învățămîntul liceal și prin cel profesional, prin învățămîntul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.

(2) Statul asigură, în condițiile legii, dreptul de a alege limba de educare și instruire a persoanelor.

(3) Studierea limbii de stat se asigură în instituțiile de învățămînt de toate gradele.

(4) Învățămîntul de stat este gratuit.

(5) Instituțiile de învățămînt, inclusiv cele nestatale, se înființează și își desfășoară activitatea în condițiile legii.

(6) Instituțiile de învățămînt superior beneficiază de dreptul la autonomie.

(7) Învățămîntul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

(8) Statul asigură, în condițiile legii, libertatea învățămîntului religios. Învățămîntul de stat este laic.

(9) Dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor revine părinților."

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

"(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămînal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămînii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sînt garantate."

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi

sau al unor libertăți

"(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății."

7. Prevederile relevante ale [Legii învățămîntului nr.547-XIII din 21.07.95](#) (M.O. nr.62-63/692, 09.11.1995):

Articolul 3

Învățămîntul – prioritate națională

“Învățămîntul în Republica Moldova constituie o prioritate națională.”

Articolul 40

Competența autorităților publice

“(1) Autoritățile publice:

- a) determină politica de stat în sfera învățămîntului;
- b) emit acte normative privind perfecționarea legislației învățămîntului;
- c) asigură dezvoltarea bazei tehnico-materiale a sistemului de învățămînt, stabilesc modul de organizare și desfășurare a practicii în producție pentru elevi și studenți;
- d) aprobă planul (comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate în instituțiile de învățămînt secundar profesional, mediu de specialitate și în cele de învățămînt superior;
- e) stabilesc și aprobă cotele anuale de subvenționare a sistemului de învățămînt de la bugetul de stat, modul și normele de remunerare a cadrelor didactice din instituțiile de învățămînt de stat de toate gradele, precum și normele de asigurare materială a elevilor și studenților;
- f) acordă licențe pentru activitatea instituțiilor de învățămînt de toate nivelurile, treptele și formele de instruire (cu excepția celor bugetare);
- g) încheie cu alte state acorduri de colaborare privind învățămîntul și nostrificarea actelor naționale de studii;
- h) exercită controlul asupra activității Ministerului Educației și evaluează activitatea lui.

(2) Delimitarea competențelor între autoritățile publice în domeniul învățămîntului se face conform [Constituției](#), altor acte normative.

(3) Organele de conducere a învățămîntului din teritoriile care, în conformitate cu [Constituția](#) și cu legile organice, au statut special de autonomie își coordonează activitatea cu autoritățile administrației publice centrale de specialitate.”

8. Prevederile relevante ale [Legii nr.142-XVI din 7 iulie 2005](#) privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățămînt superior, ciclul I (M.O. nr.101-103/476, 29.07.2005):

Art.3. – Guvernul:

“va întreprinde măsurile necesare în vederea aplicării [Nomenclatorului](#) nominalizat, parte componentă a standardelor de stat în domeniul pregătirii cadrelor, în instituțiile de învățămînt superior de stat și private, începînd cu anul de studii 2005-2006, pentru studenții admiși la anul I;

va asigura, exclusiv în instituțiile de învățămînt de stat, pregătirea cadrelor la domeniile de formare profesională “Administrație publică”, “Medicină”, “Farmacie”, “Militărie” și cele ce țin de menținerea ordinii publice și securitatea statului;

va stabili modul de coordonare a cotei de pregătire a cadrelor în instituțiile de învățămînt superior private și în cele de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii.”

ÎN DREPT

9. La 7 iulie 2005 Parlamentul a adoptat [Legea nr.142-XVI](#) privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățămînt superior, ciclul I.

Ca urmare, potrivit art.3 din [lege](#), Guvernul va întreprinde măsurile necesare în vederea aplicării Nomenclatorului, parte componentă a standardelor de stat în domeniul pregătirii cadrelor, în instituțiile de învățămînt superior de stat și private, începînd cu anul de studii 2005-2006, pentru studenții admiși la anul I, iar potrivit alineatului 3, contestat, al articolului: “[...] va stabili modul de coordonare a cotei de pregătire a cadrelor în instituțiile de învățămînt superior private și în cele de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii.”

10. În opinia autorului sesizării, norma legală privind stabilirea cotei de înmatriculare a studenților în instituțiile de învățămînt superior private și de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii,

contravine dispozițiilor articolelor 4, 35, 43, 54 din [Constituția Republicii Moldova](#), art.23 și art.26 din [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#), art.6 paragraful (1) și art.13 paragrafele (1) și (2) din [Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale](#), art.5 din Declarația UNESCO (2001) privind diversitatea culturală.

11. Curtea reține că prerogativa cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#) presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul [Constituției](#), ținând cont de principiul supremației acesteia.

12. În acest context, Curtea reține faptul că, în esență, norma contestată vizează posibilitatea statului de a stabili cota de înscriere în instituțiile de învățământ superior private și în cele de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii.

13. Curtea Constituțională va analiza prevederile legale contestate prin prisma normelor cuprinse în articolele 35, 43 din [Constituție](#), invocate de autorul sesizării. Având în vedere irelevanța prevederilor articolelor 4 și 54 din [Constituție](#) pentru prezenta cauză, Curtea nu va examina pretinsa încălcare a acestora.

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 35 DIN [CONSTITUȚIE](#)

1. Dreptul statului de a stabili cotele de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior

A. Argumentele autorului sesizării

14. Avocatul parlamentar menționează că stabilirea cotelor de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior private și în cele de stat, cu achitarea taxei de studii, contravine [Constituției](#). În opinia sa, persoana, dispunând de certificatul de studii medii generale, care este un merit al său, are dreptul să accedă la studii superioare, așa cum prevede art.35 alin.(7) din [Constituție](#). El susține că la acreditare instituțiile de învățământ superior private sînt verificate sub toate aspectele impuse de legislație și, deci, pot să înscrie un număr de studenți potrivit potențialului profesoral și material de care dispun. În situația cînd statul se află în imposibilitatea de a asigura finanțarea completă a învățămîntului superior, stabilirea de către Guvern a cotelor de înmatriculare pentru instituțiile private și cele de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii, ar însemna nerespectarea Procesului de la Bologna.

15. El remarcă, de asemenea, că Guvernul nu este abilitat prin legea sa specială cu dreptul de a institui cote de înmatriculare în instituțiile de învățământ, precum nici Ministerul Educației, conform [Legii învățămîntului](#), nu are acest drept.

B. Argumentele autorităților

16. Reprezentanții Parlamentului și Guvernului au relevat că articolul 3 alineatul 3 din [Legea nr.142-XVI](#) nu contravine normelor constituționale și prevederilor tratatelor internaționale invocate. Nomenclatorul adoptat are drept obiectiv asigurarea țării cu specialiști, ținînd cont de cererea de pe piața muncii. În acest sens autoritățile au invocat [Hotărîrea nr.30 din 18.12.2007](#) pentru controlul constituționalității unor prevederi din [Hotărîrea Guvernului nr.594 din 28 mai 2007](#) "Cu privire la planurile de înmatriculare în anul 2007 în instituțiile de învățământ superior (ciclul I), mediu de specialitate și secundar profesional", în care Curtea Constituțională a statuat că stabilirea cotelor de înmatriculare nu intră în contradicție cu dispozițiile constituționale.

C. Aprecierea Curții

17. Curtea observă că, în esență, norma contestată vizează posibilitatea statului de a stabili cota de înscriere în instituțiile de învățământ superior private și în cele de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii.

18. Conform art.72 alin.(3) lit.k) din [Constituție](#), organizarea generală a învățămîntului se reglementează prin lege organică. Legea specială în domeniu este [Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21 iulie 1995](#). Această lege determină politica de stat în sfera învățămîntului, reglementează organizarea și funcționarea învățămîntului. Potrivit normelor legale, învățămîntul în Republica Moldova constituie o prioritate națională.

19. Prin art.96 alin.(1) [Constituția](#) statuează că Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice.

20. Potrivit [Legii cu privire la Guvern nr.64-XII din 31 mai 1990](#), cu modificările și completările ulterioare, una din direcțiile principale ale activității Guvernului este elaborarea strategică a dezvoltării tehnico-științifice, promovarea unei politici naționale în domeniul culturii, științei, tehnicii, tehnologiei, rezolvării problemelor reglementării de stat a progresului tehnico-științific. Guvernul asigură condiții social-economice, creează o bază tehnico-materială și fonduri speciale pentru dezvoltarea învățământului public și celui privat (art.3 pct.4) și art.11 pct.4)).

21. În acest context art.40 din [Legea învățământului](#) stabilește competența autorităților publice în administrarea sistemului de învățământ, care include determinarea politicii de stat în sfera învățământului și aprobarea planului (comandă de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate în instituțiile de învățământ secundar profesional, mediu de specialitate și în cele de învățământ superior.

22. [Legea învățământului](#) statuează că organul central al administrației publice în domeniul învățământului este Ministerul Educației, de competența căruia este elaborarea strategiei și promovarea politicii de stat în sfera învățământului, stabilirea, în condițiile legii și de comun acord cu Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății, a cotelor de admitere pe specializări în colegii și în învățământul universitar (art.41 alin.(1), alin.(5) lit.a) și lit.h)).

23. În conformitate cu art.3 din [Legea nr.142-XVI din 7 iulie 2005](#) privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I, Guvernul este obligat să întreprindă măsurile necesare în vederea aplicării Nomenclatorului, parte componentă a standardelor de stat în domeniul pregătirii cadrelor în instituțiile de învățământ superior private, să stabilească modul de coordonare a cotei de pregătire a cadrelor în instituțiile de învățământ superior private și în cele de stat pe bază de contract, cu achitarea taxei de studii.

24. În [Hotărîrea nr.30 din 18.12.2007](#) pentru controlul constituționalității unor prevederi din [Hotărîrea Guvernului nr.594 din 28 mai 2007](#) "Cu privire la planurile de înmatriculare în anul 2007 în instituțiile de învățământ superior (ciclul I), mediu de specialitate și secundar profesional" Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra unei situații similare, referindu-se la aspectul juridic al unor dispoziții contestate în prezenta cauză.

25. Curtea a reținut că, potrivit [Legii învățământului nr.547-XIII](#), pentru admiterea candidaților la studii este necesară stabilirea unor criterii generale care decurg logic din apartenența tuturor instituțiilor de învățământ la sistemul național de învățământ, care are la bază standardele unice educaționale de stat, precum și din finalitatea comună a întregului sistem de învățământ. În această hotărîre Curtea a mai constatat că criteriile de admitere sînt generale atît pentru instituțiile de învățământ de stat, cît și pentru cele private. Potrivit art.36 alin.(8) din [Legea nr.547-XIII](#), admiterea în instituțiile de învățământ privat se efectuează conform reglementărilor stabilite de Ministerul Educației pentru instituțiile de stat.

26. Avînd în vedere faptul că procesul de organizare și de funcționare a sistemului de învățământ este unic, fiind bazat pe standardele educaționale de stat, care asigură pregătirea specialiștilor necesari societății, Curtea nu poate reține argumentul autorului sesizării că Guvernul, în baza [Legii nr.142-XVI din 7 iulie 2005](#), poate să fixeze cote de înmatriculare doar pentru instituțiile de stat finanțate de la bugetul de stat.

27. Reiterînd ideile expuse în hotărîrea anterioară, Curtea relevă că Guvernul, abilitat prin legea contestată să asigure realizarea politicii de stat în domeniul învățământului, întru executarea [Legii învățământului](#), este în drept să fixeze cote de înmatriculare a studenților în instituțiile de învățământ superior private și de stat cu finanțare în bază de contract (ciclul I), avînd în vedere obiectivele economice naționale, necesitățile sociale și cererea pieței muncii.

2. Dreptul la învățătură și la autonomia universitară

A. Argumentele autorului sesizării

28. Autorul sesizării consideră că prevederile art.3 alin.3 din [Legea nr.142-XVI din 7 iulie 2005](#) încalcă dreptul fundamental la învățătură, consfințit de art.35 din [Constituție](#). În opinia sa, aceste

prevederi legale necesită a fi raportate la art.35 din [Constituție](#), care statuează în alin.(1): “Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare. [...]”

29. În această ordine de idei, autorul sesizării consideră că prin prevederile art.35 alin.(6) din [Constituție](#): “[...] Instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie.[...]” s-ar putea înțelege și dreptul fiecărei instituții de a-și stabili, în funcție de baza tehnico-materială și științifică, cotele de înmatriculare.

30. În viziunea autorului sesizării, prevederile contestate contravin, de asemenea, normelor tratatelor internaționale, la care Republica Moldova este parte.

B. Argumentele autorităților

31. Autoritățile au subliniat că instituirea de către stat a cotelor de înmatriculare nu limitează dreptul la învățătură consfințit de [Constituție](#). Cu referire la autonomia universitară, ei au remarcat că [Legea învățământului](#) nu include în domeniile autonomiei universitare stabilirea cotelor de înmatriculare.

32. În acest context, autoritățile au reținut că prevederile contestate sînt în deplină concordanță și cu prevederile tratatelor internaționale invocate de către autorul sesizării.

C. Aprecierea Curții

33. [Constituția](#) consacră expres dreptul la învățătură, care este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare (art.35 alin.(1)).

34. Potrivit art.35 alin.(5) din [Constituție](#), dreptul la învățătură poate fi realizat atît prin instituțiile de învățământ statale, cît și prin cele private.

35. Preluînd principiul constituțional al accesibilității învățământului, art.6 din [Legea nr.547-XIII din 21.07.1995](#) stipulează că dreptul la învățătură este garantat, că statul asigură șanse egale de acces în instituțiile de stat de învățământ liceal, profesional, mediu de specialitate și superior, în funcție de aptitudini și capacități.

36. În acest context Curtea reține că marja de apreciere a statului și dreptul său de intervenție în procesul de învățământ este mai mare decît în alte domenii și poate fi realizat prin diverse instrumente de reglementare (licențiere, acreditare ș.a.).

37. Studiile superioare reprezintă o investiție în viitorul individului, care trebuie să producă rezultate cuantificabile și tangibile: garanția unui loc de muncă și oportunități de dezvoltare profesională. Prin urmare, este justificată reglementarea de către stat a cotelor de înmatriculare, pentru a se asigura că întreg sistemul educațional servește interesele societății.

38. Cotele de înmatriculare constituie pentru stat, de asemenea, un instrument important de reglementare a modului de distribuire a resurselor limitate de care dispune. Pentru că formarea anumitor specialiști este mai costisitoare, luînd în considerare natura resurselor disponibile, statul este în drept să încurajeze în unele perioade de timp admiterea la anumite specialități.

39. Curtea reține că prevederile referitoare la cotele de înmatriculare nu încalcă dreptul la învățătură în substanța sa, ci doar impune anumite limite pe criterii numerice, legate de cererea pieței muncii, pentru satisfacerea necesităților societății în specialiști de înaltă calificare, care ulterior să se poată angaja în cîmpul muncii fără dificultate, în funcție de capacitățile profesionale obținute.

40. Curtea nu poate reține nici argumentele autorului sesizării privind încălcarea de către Guvern a autonomiei universitare. Potrivit art.35 alin.(6) din [Constituție](#), instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie. Curtea reiterează că această autonomie constă în dreptul instituției de a se conduce, de a-și exercita libertățile academice fără nici un fel de ingerințe ideologice, politice, religioase, de a-și asuma un ansamblu de competențe, obligații și responsabilități în concordanță cu opțiunile și orientările strategice naționale de dezvoltare a învățământului superior, cu progresul științei și tehnicii, al civilizației regionale și universale. Autonomia universitară se materializează în autonomia organizatorică și funcțională, în autonomia administrativă și financiară.

41. O formă de realizare a autonomiei universitare este admiterea candidaților la studii, conform

art.48 alin.(2) lit.d) din [Legea nr.547-XIII](#).

Instituțiile de învățământ superior efectuează admiterea la ciclul I prin concurs, în baza criteriilor generale stabilite de Ministerul Educației.

42. Astfel, Curtea apreciază că stabilirea de către Guvern a cotelor de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior, ciclul I, nu aduce atingere principiului autonomiei universitare.

43. După cum s-a menționat în [Hotărârea nr.30 din 18.12.2007](#), limitarea admiterii în instituțiile de învățământ superior se aplică în unele state la anumite facultăți, rezultând din prevederile anexei la prima Declarație privind aplicarea [Convenției europene cu privire la echivalarea diplomelor pentru admiterea în învățământ, adoptată la Strasbourg, în 1974](#) (Convenția a fost încheiată la Roma, la 11 decembrie 1953).

44. Astfel, Curtea consideră nefondate argumentele autorului sesizării, potrivit cărora alineatul 3 al articolului 3 din [Legea nr.142-XVI din 7 iulie 2005](#) restrânge libertatea cetățenilor de a-și alege domeniul de pregătire profesională potrivit capacităților și aptitudinilor și, ca urmare, dreptul lor la învățatură, consfințit de [Constituție](#) și de actele internaționale la care Republica Moldova este parte, prin limitarea numărului de studenți la universitățile private, și încalcă principiul autonomiei universitare.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 43 DIN [CONSTITUȚIE](#)

Dreptul la muncă

A. Argumentele autorului sesizării

45. Autorul sesizării consideră că prevederile art.3 alin.3 din [Legea nr.142-XVI din 07.07.2005](#) încalcă dreptul fundamental la muncă statuat de art.43 din [Constituție](#).

46. El consideră că aceste prevederi contravin, de asemenea, articolului 23 din [Declarația Universală a Drepturilor Omului](#), care stipulează dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, afirmând că dreptul la învățatură poate fi considerat ca un drept la muncă, deoarece persoana depune eforturi pentru a obține o specialitate și a-și câștiga existența.

B. Argumentele autorităților

47. În opinia autorităților, instituirea de către stat a cotelor de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior, de stat și private, nu limitează dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecție împotriva șomajului.

C. Aprecierea Curții

48. Fiind membră a Organizației Internaționale a Muncii, Republica Moldova dezvoltă programele de orientare și pregătire profesională strâns legate de utilizarea forței de muncă, îndeosebi prin intermediul serviciilor specializate de stat. Aceste programe permit persoanelor să-și dezvolte și să-și aplice capacitățile de muncă în interesele proprii și în conformitate cu aspirațiile lor, luând în considerare necesitățile societății. Astfel, persoana poate alege o profesie sau meserie, sau orice loc de muncă, având calificarea corespunzătoare, dovedită printr-un act oficial, eliberat de autoritatea competentă în condițiile legii.

49. O modalitate de realizare a dreptului la muncă într-un domeniu concret constituie studiile universitare. În acest context Curtea reține că stabilirea cotelor de înmatriculare (conform principiului "Numerus clausus") este o pîrghie de reglementare a pregătirii cadrelor necesare societății, pentru a se evita surplusul de specialiști în anumite domenii și, drept consecință, creșterea șomajului, fenomene care sînt de fapt de natură să afecteze realizarea dreptului la muncă.

50. În acest sens, cotele de înmatriculare reprezintă o măsură justificată, prin care pot fi sincronizate oferta și cererea pieței muncii. Statul nu numai că este în drept, dar și are obligația de a se asigura că tinerii specialiști au șanse reale de a-și găsi un loc de muncă după absolvirea studiilor.

51. Punînd în concordanță oferta și cererea pieței muncii, statul creează condiții pentru exercitarea dreptului la muncă și combaterea șomajului. Astfel, prevederile contestate ale alineatului 3 al articolului 3 din [lege](#) nu încalcă dreptul la muncă, ci, dimpotrivă, îl favorizează.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.140 din [Constituție](#), art.26 din [Legea cu privire la](#)

[Curtea Constituțională](#), art.62 lit.a) și art.68 din [Codul jurisdicției constituționale](#), Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se recunoaște constituțional alineatul 3 al articolului 3 din [Legea nr.142-XVI din 7 iulie 2005](#) privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I.

2. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*".

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 3 mai 2012.

Nr.6.

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#)

și art.67 din [Codul jurisdicției constituționale](#)

Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr.6 din 3 mai 2012, a recunoscut constituțional alineatul 3 al articolului 3 din [Legea nr.142-XVI din 07.07.2005](#) privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior, ciclul I (în continuare – Legea nr.142).

Întrucât obiectul sesizării în prezenta cauză – stabilirea cotelor de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior – este același cu cel examinat în [Hotărârea nr.30 din 18.12.2007](#)¹, prin care a fost apreciată ca fiind constituțională [Hotărârea Guvernului nr.594 din 28 mai 2007](#), am pledat pentru neacceptarea sesizării spre examinare, iar, în ultimă instanță, pentru sistarea procesului.

---

¹ [Hotărârea Curții Constituționale nr.30 din 18.12.2007](#) pentru controlul constituționalității unor prevederi din [Hotărârea Guvernului nr.594 din 28 mai 2007](#) "Cu privire la planurile de înmatriculare în anul 2007 în instituțiile de învățământ superior (ciclul I), mediu de specialitate și secundar profesional", cu modificările ulterioare.

Anterior Curtea Constituțională a respins sesizări pentru că obiectul se repeta. Astfel, în [Decizia nr.1 din 15.03.2010](#)² cu privire la legea de ratificare a tratatului internațional Curtea, analizând sesizarea sub aspectul admisibilității, a invocat [Decizia nr.5 din 24.09.2002](#)³, care avea ca obiect același tratat.

---

² [Decizia Curții Constituționale nr.1 din 15.03.2010](#) asupra sesizării pentru controlul constituționalității [Legii nr.348-XV din 12.07.2001](#)//Monitorul Oficial nr.41-43/6, 26.03.2010.

³ [Decizia Curții Constituționale nr.5 din 24.09.2002](#) privind sistarea procesului pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Tratatului între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat și a Protocolului adițional la Tratat, semnate la Kiev la 18 august 1999//Monitorul Oficial nr.137-138/25, 10.10.2002.

Țin să menționez că obiectul unic al sesizărilor a predeterminat hotărârea Curții Constituționale în prezenta cauză. Ca urmare, cu referire la prevederile contestate ale articolului 3 din [Legea nr.142-XVI](#) îmi mențin poziția expusă în opinia separată la [Hotărârea Curții Constituționale nr.30 din 18.12.2007](#). În același timp, examinând sesizarea din prezenta cauză, am ajuns la concluzia că norma contestată trebuia să fie declarată neconstituțională și pentru motivul că nu corespunde cu art.46 din [Constituție](#) și, respectiv, art.1 din [Protocolul nr.1 la Convenția Europeană](#), întrucât restrânge garanțiile constituționale ale dreptului de proprietate, chiar dacă autorul nu a invocat în sesizare acest aspect.

Consider că prin limitarea numărului de studenți (a cotei de înmatriculare) alineatul 3 al articolului 3 din [Legea nr.142-XVI](#) permite indirect Guvernului să priveze în mod nejustificat de licență instituțiile de

învățământ superior private.

Conform art.37 din [Legea învățământului nr.547-XIII din 21.07.1995](#) "licențele pentru activitatea instituțiilor de învățământ private se acordă și se retrag de către Camera de Licențiere în conformitate cu legislația în vigoare". Pentru a intra în posesia licenței și a dobândi dreptul de a instrui un anumit număr de studenți, fondatorii instituțiilor de învățământ trebuie să facă investiții capitale materiale, precum și investiții intelectuale. Micșorarea ulterioară a cotei de înmatriculare și, implicit, a numărului de studenți care achită taxa de școlarizare face imposibilă activitatea instituțiilor de învățământ private, fiind o modalitate voalată de priver de licență. Deoarece majoritatea bunurilor achiziționate de către instituțiile de învățământ nu pot fi utilizate în alte scopuri, fondatorii, indirect, sînt privați și de aceste bunuri materiale.

Menționez că atît Curtea Constituțională, cît și Curtea Europeană au recunoscut licența de activitate în sectorul privat ca un "bun" în sensul art.46 din [Constituție](#) și, respectiv, art.1 din [Protocolul nr.1 la Convenția Europeană](#).

Astfel, în [Hotărîrea nr.15 din 13.09.2011](#) Curtea a relevat că "potrivit jurisprudenței Curții Europene, licența de a desfășura o anumită activitate a fost în mod constant considerată un "bun" în sensul articolului 1 din [Protocolul nr.1 la Convenția Europeană](#), în măsura în care oferă persoanelor vizate un drept asupra unui interes material și aceasta indiferent de faptul dacă actul este de natură administrativă (a se vedea Bimer S.A. v. Moldova, nr.15084/03, §49, 10 iulie 2007 și Megadat.com SRL v. Moldova, nr.21151/04, §§62-63, 8 aprilie 2008)"⁴.

---

⁴ [Hotărîrea nr.15 din 13.09.2011](#) privind controlul constituționalității articolului 18 alin.(3) din [Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006](#) privind Institutul Național al Justiției (sesizarea nr.21a/2011) //Monitorul Oficial nr.166-169/22, 07.10.2011.

În contextul [Hotărîrii menționate nr.15](#) a Curții, în legătură cu care mi-am expus dezacordul, țin să menționez faptul că, dacă certificatul de absolvire a Institutului Național de Justiție este considerat un "bun", cu atît mai mult licența pentru activitatea instituției de învățământ superior comportă această calitate. Dacă, în opinia Curții, certificatul INJ "dă naștere unei speranțe legitime", atunci licența de activitate a unei persoane private constituie un bun, inclusiv prin obligația legală de a dispune de anumite valori materiale și intelectuale (1 mln. de lei capital statutar, săli de clasă etc.). De remarcat că această prevedere legală a fost recunoscută constituțională prin [Hotărîrea Curții Constituționale nr.25 din 4 noiembrie 2004](#). Contradicția existentă între prezenta hotărîre a Curții și ultimele două hotărîri menționate învederează inconsecvența Curții în interpretarea normelor constituționale referitoare atît la domeniul învățământului, cît și la domeniul proprietății.

Norma contestată lasă la discreția executivului stabilirea cotei de înmatriculare la fiecare specialitate și nu ia în calcul numărul de licențe acordate instituțiilor private, precum și numărul de facultăți acreditate, de care depinde numărul acceptabil de studenți. Acreditarea reprezintă o formă de licențiere și presupune dreptul unei facultăți concrete de a instrui un număr rezonabil de studenți pentru a putea funcționa (cadre didactice suficiente, fond bibliotecar, săli de clasă, personal auxiliar ș.a.). O facultate cu doar 5 studenți la fiecare an de studii nu poate exista nici sub aspect material, nici sub aspect logistic.

Faptul că legislatorul nu a stipulat prin lege criterii clare pentru stabilirea cotelor de înmatriculare generează imprevizibilitatea normei legale supuse controlului constituționalității.

În sensul art.72 din [Constituție](#), Parlamentul trebuia să reglementeze prin lege modul de stabilire a numărului minim de studenți pentru instituțiile de învățământ, iar cotele concrete de înmatriculare să fie determinate de Guvern în baza acestor criterii, pentru a nu afecta viabilitatea acestor instituții.

Hotărîrile anuale de Guvern cu privire la cotele de înmatriculare, de fapt, pun în sarcina Ministerului Educației stabilirea acestor cote pentru fiecare instituție în parte. Din aceste hotărîri de Guvern rezultă că în unele cazuri cotele nu sînt corelate cel puțin cu numărul rezonabil de studenți necesar pentru formarea grupelor academice.

Analizînd hotărîrile de Guvern adoptate în această problemă, am ajuns la concluzia că, dacă ar fi fost respectate riguros cotele reglementate, majoritatea instituțiilor de învățământ superior private s-ar fi

autodizolvat sau ar fi fost lichidate de Camera de Licențiere și Ministerul Educației din considerente materiale și financiare. În acest sens, norma legală contestată nu corespunde cerințelor clarității și previzibilității și poate genera sau favoriza corupția.

În situația, cînd pentru instituțiile de învățămînt superior de stat nu există o procedură de licențiere echivalentă cu cea pentru instituțiile private, tratamentul inegal al persoanelor de drept public și al celor de drept privat este evident. În ceea ce privește activitatea instituțiilor de învățămînt private, trebuie luate în considerare și prevederile art.126 și art.127 din [Constituția Republicii Moldova](#), precum și hotărîrile anterioare ale Curții (de exemplu, [Hotărîrea nr.67 din 02.12.99](#)). Astfel, proprietatea privată și cea publică trebuie să fie antrenate în concurență liberă, pe principii de egalitate, statul trebuie să asigure crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție și să garanteze realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

Din [Legea învățămîntului](#) rezultă că Guvernul poate decide asupra pregătirii cadrelor conform planului de stat, adică asupra burselor bugetare. Celelalte aspecte ce țin de admiterea la studii trebuie să fie soluționate în condițiile legislației, Cartei universitare și licenței de activitate de către administrația instituției de învățămînt superior private.

Conform concluziei Curții, statul are obligația de a asigura tinerii specialiști cu locuri de muncă, însă acest lucru nu este reglementat de nici un act normativ. Statul nu este obligat să acorde locuri de muncă nici bursierilor săi. Normele referitoare la cotele de înmatriculare generează plecarea tinerilor peste hotare pentru a-și continua studiile, îndeosebi în instituțiile de învățămînt din România, Rusia ș.a., care pentru ei actualmente sunt mai accesibile. Consider eronată concluzia Curții, care raportează cotele de înmatriculare la standardele educaționale de stat.

În baza celor expuse, consider că prevederea contestată trebuia să fie declarată neconstituțională.

JUDECĂTORUL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

3 mai 2012